

ASSESSMENT OF THE FINANCIAL RESULTS OF HOSPITALS

Tsvetelina Petrova-Gotova

Medical University - Sofia, Faculty of Public Health, Republic of Bulgaria, tsveti_p@abv.bg

Rumyana Yaneva

Medical University - Sofia, Faculty of Public Health, Republic of Bulgaria, yaneva.1968@abv.bg

Abstract: Hospital sector is a key element of healthcare system. High expectations are set to the hospitals and rely on the provision of highly professional and vital medical services, which is why their resource and financial security should be a priority in national policies and interests. There has been a recent increase in scientific and political interest in hospitals, not only as health facilities, but also as a major socio-economic and manufacturing factor. Hospitals play an important role in reforming the national health system, respectively to the regional networks for medical assistance to the population in each country, including in our country. **The aim** of this study is to analyze in depth the financial results of the activities of the hospitals on the territory of the Republic of Bulgaria for the period 2014-2018. **Methodology of the study:** The financial results of 19 hospitals - 4 university hospitals and 15 multidisciplinary and specialized hospitals - were analyzed. The survey was conducted in the period August 2018 - December 2019. The source of information for the analysis are the annual financial statements of the medical establishments, published in the Commercial Register and Non-Profit Legal Entities Register (NGOs). The analysis uses the most up-to-date published information. Microsoft Office Excel is used for graphic processing and visualization. **Results and Discussion:** A unified approach is used for analysis of revenue and expense, assets, equity and liabilities, as well as the reasons that led to their change in cash flows as a source of information for cash and cash equivalents, their movement and change. Indicators have been calculated and analyzed to determine the ability of companies to cover their short-term liabilities, to settle their financial obligations and invest in new fixed assets.

As a result of the analysis, it was found that less than half of the examined establishments achieved a positive financial result for the indicated period, the highest being in 2014. **Conclusion:** Effective management of healthcare facilities is a serious challenge facing the management of each hospital. Despite the increase in budgets in recent years, hospitals are experiencing a serious shortage of financial resources, related both to the increase of their costs for the basic products and services, as well as to the possibilities for financial motivation of the employees. There is a lack of sufficient capital expenditure to enable them to be maintained and upgraded on a timely basis. Most hospitals do not have the resources they need to invest in new fixed assets.

Keywords: Hospitals, financial results, effectiveness, financial management.

ОЦЕНКА НА ФИНАНСОВИТЕ РЕЗУЛТАТИ НА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ ЗА БОЛНИЧНА ПОМОЩ

Цветелина Петрова-Готова

Медицински университет – София, Факултет по обществено здраве, Република България,

tsveti_p@abv.bg

Румяна Янева

Медицински университет – София, Факултет по обществено здраве, Република България,

yaneva.1968@abv.bg

Резюме: Болничният сектор е ключов елемент на здравната система. На болниците се възлагат големи очаквания и се разчита за предоставяне на високопрофесионални и жизнено необходими медицински услуги, поради което тяхната ресурсна осигуреност и финансова обезпеченост би следвало да е приоритет в националните политики и интереси. В последно време се отбелязва повишаване на научния и политически интерес към болниците, не само като здравни заведения, но и като основен социално-икономически и производствен фактор. Болниците играят важна роля в реформата на националната здравна система, съответно на регионалните мрежи за медицинска помощ на населението във всяка страна, включително и у нас. **Целта** на настоящата разработка е задълбочен анализ на финансовите резултати от дейността на болничните лечебни заведения на територията на Република България за периода 2014-2018 г. **Методика на проучването:** Извършен е анализ на финансовите резултати на 19 лечебни заведения – 4 университетски болници и 15 многопрофилни и специализирани болнични заведения. Проучването е реализирано през

периода м. август 2018 – м. декември 2019 г. Източник на информация за анализа са годишните финансови отчети на лечебните заведения, публикувани в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ). При анализа е използвана най-актуалната публикувана информация. За графична обработка и онагледяване е използвана програмата Excel на Microsoft Office. **Резултати и обсъждане:** Използван е единен подход на анализ на приходите и разходите, размерът на активите, собственият капитал и пасивите, както и причините, довели до тяхното изменение, на паричните потоци като източник на информация за паричните средства и паричните еквиваленти, тяхното движение и изменение. Изчислени и анализирани са показатели, определящи възможностите на дружествата да покриват краткосрочните си задължения, да погасяват финансовите си задължения и да инвестират в нови дълготрайни активи.

В резултат от направения анализ се установи, че по-малко от половината от разглежданите лечебни заведения реализират положителен финансов резултат за посочения период като най-много е техният брой през 2014 г. **Заключение:** Ефективното управление на лечебните заведения е сериозно предизвикателство стоящо пред ръководството на всяка една болница. Независимо от нарастването на бюджетните средства през последните години, лечебните заведения за болнична помощ изпитват сериозен недостиг на финансови ресурси, свързан както с нарастването на разходите им за основните продукти и услуги, така и с възможностите за финансова мотивация на работещите. Липсват достатъчно средства за капиталови разходи, които да осигурят възможност за своевременно поддържане и модернизирание на тяхната база. По-голямата част от болниците не разполагат с необходимите собствени средства да инвестират в нови дълготрайни активи.

Ключови думи: болници, финансови резултати, ефективност, финансов мениджмънт.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Болничният сектор е ключов елемент на здравната система. На болниците се възлагат големи очаквания и се разчита за предоставяне на високопрофесионални и жизнено необходими медицински услуги, поради което тяхната ресурсна осигуреност и финансова обезпеченост би следвало да е приоритет в националните политики и интереси. В последно време се отбелязва повишаване на научния и политически интерес към болниците, не само като здравни заведения, но и като основен социално-икономически и производствен фактор.

Болниците изразходват най-много ресурси в системата на здравеопазването, затова от съществено значение за тяхната дейност е размерът и начинът на финансирането им (2).

2. ЦЕЛ

Целта на настоящата разработка е задълбочен анализ на финансовите резултати от дейността на болничните лечебни заведения на територията на Република България за периода 2014-2018 г.

3. МЕТОДИКА НА ПРОУЧВАНЕТО

Извършен е анализ на финансовите резултати на 19 лечебни заведения – 4 университетски болници и 15 многопрофилни и специализирани болнични заведения. Проучването е реализирано през периода м. август 2018 – м. декември 2019 г. Източник на информация за анализа са годишните финансови отчети на лечебните заведения, публикувани в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) (10). При анализа е използвана най-актуалната публикувана информация. За графична обработка и онагледяване е използвана програмата Excel на Microsoft Office.

4. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Използван е единен подход на анализ на приходите и разходите; размера на активите; собственият капитал и пасивите, както и причините, довели до тяхното изменение; на паричните потоци като източник на информация за паричните средства и паричните еквиваленти, тяхното движение и изменение. Изчислени и анализирани са показатели, определящи възможностите на дружествата да покриват краткосрочните си задължения, да погасяват финансовите си задължения и да инвестират в нови дълготрайни активи.

От съществено значение за финансовия мениджмънт на всяка една институция, включително болниците, е анализът на общото им финансово състояние. Резултатите и изводите на финансистите, осигуряват информация за важни показатели и балансови връзки, очертават планове за бъдещата дейност и възможности за развитие в перспектива. Оценката на финансовото състояние обикновено се извършва въз основа на определени показатели, по-важни от които са финансова автономност, ликвидност, платежоспособност, кредитоспособност, печалба и рентабилност, възвръщаемост на капитала, капиталова

структура и др. (4). Поради широкият обхват на анализа в настоящата статия е отделено внимание само на постигнатите финансови резултати от лечебните заведения.

В резултат от направения анализ се установи, че по-малко от половината от разглежданите лечебни заведения реализират положителен финансов резултат за посочения период като най-много е техният брой в началото на периода.

Болниците изразходват най-много ресурси в системата на здравеопазването, затова от съществено значение за тяхната дейност е размерът и начинът на финансирането им. Като част от системата на здравеопазването те претърпяха значителна трансформация в резултат на проведените реформи на сектора. С преобразуването им в търговски дружества, болничните заведения промениха своя статут, те са самостоятелен икономически субект на пазара на здравни услуги – предлагат свой продукт, който произвеждат и предоставят за ползване срещу заплащане. Много важни за икономическите резултати на отделните болници са разнообразните подходи за оперативно управление на техните ресурси, т.е. ефективността на болничната икономика (8, 9).

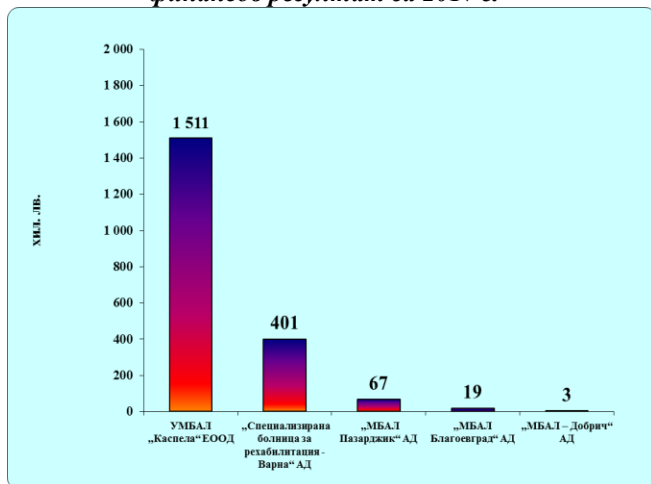
През 2014 г. положителен финансов резултат реализират 11 от разглежданите 19 лечебни заведения. Това са: УМБАЛ „Каспела“ ЕООД, „Аджибадем Сити Клиник МБАЛ Токуда“ ЕАД, „МБАЛ Благоевград“ АД, „МБАЛ – Добрич“ АД, МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски“ АД, „МБАЛ – Иван Скендеров“ ЕООД, „МБАЛ Пазарджик“ АД, МБАЛ „Д-р Тота Венкова“ АД, „МБАЛ – Шумен“ АД, „СБР - Варна“ АД и МБАЛНП „Свети Наум“ ЕАД.

През 2015 г. 8 лечебни заведения отчитат положителен финансов резултат - УМБАЛ „Каспела“ ЕООД, „Аджибадем Сити Клиник МБАЛ Токуда“ ЕАД, „МБАЛ Благоевград“ АД, „МБАЛ – Добрич“ АД, МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски“ АД, „МБАЛ Пазарджик“ АД, „СБР - Варна“ АД и МБАЛНП „Свети Наум“ ЕАД. Три от лечебните заведения, които са приключили 2014 г. с печалба, отчитат загуба за 2015 г. - „МБАЛ – Иван Скендеров“ ЕООД, МБАЛ „Д-р Тота Венкова“ АД и МБАЛ – Шумен“ АД.

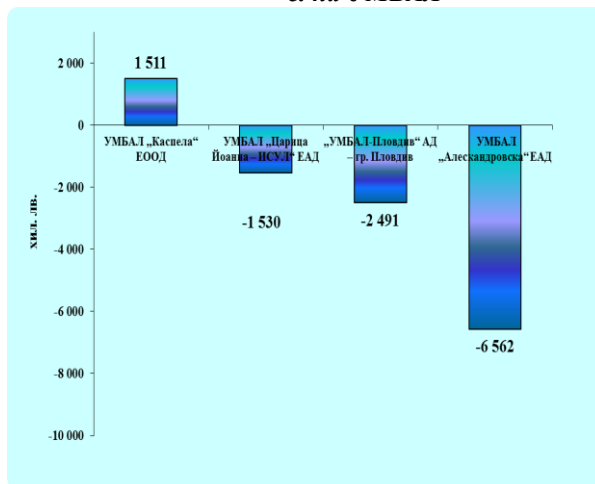
7 от лечебните заведения отчитат печалба за 2016 г. Това са дружествата отчели печалба и за 2015 г., с изключение на МБАЛНП „Свети Наум“ ЕАД.

През 2017 г. положителен финансов резултат отчитат 5 дружества - УМБАЛ „Каспела“ ЕООД, „МБАЛ Благоевград“ АД, „МБАЛ – Добрич“ АД, „МБАЛ Пазарджик“ АД и „СБР - Варна“ АД (Фиг. 1).

Фиг. 1. Дружества постигнали положителен финансов резултат за 2017 г.

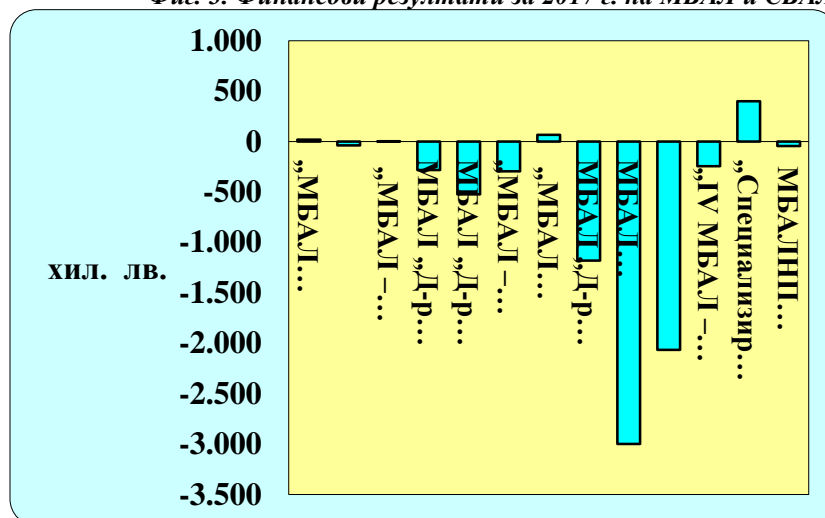
Фиг. 2. Финансови резултат за 2017 г. на УМБАЛ

От анализираните четири УМБАЛ през 2017 г. само една реализира печалба от своята дейност – това е УМБАЛ „Каспела“ ЕООД. Останалите три отчитат загуба – УМБАЛ „Александровска“ ЕАД, УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ“ ЕАД и „УМБАЛ-Пловдив“ АД (Фиг. 2) (3, 7).

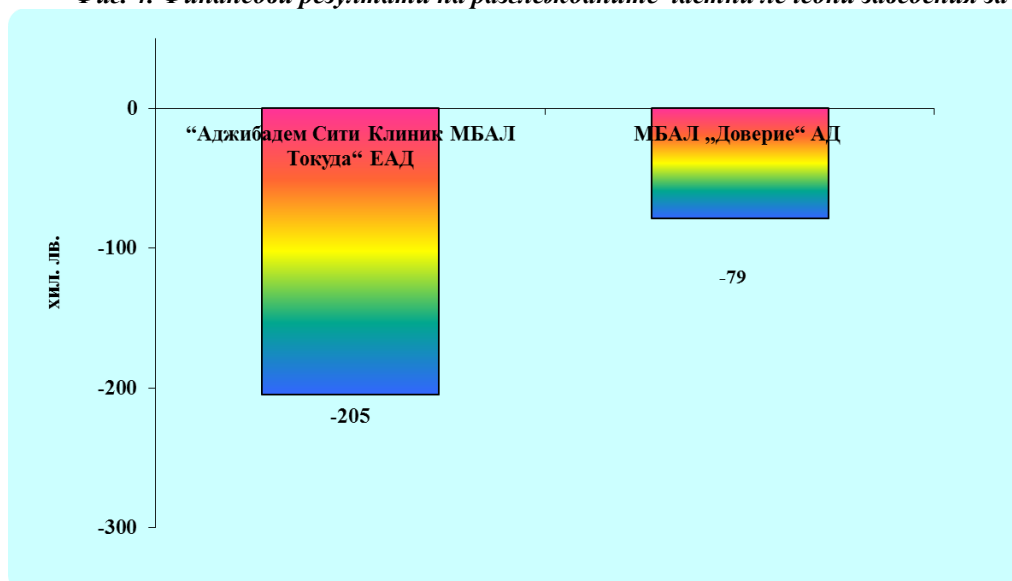
От анализа на МБАЛ и СБАЛ е видно, че 4 от лечебните заведения отчитат положителен финансов резултат за 2017 г. – това са: „МБАЛ Благоевград“ АД, „МБАЛ – Добрич“ АД, „МБАЛ Пазарджик“ АД и „СБР - Варна“ АД, а девет МБАЛ отчитат загуба – „Втора МБАЛ – София“ ЕАД, МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски“ АД, МБАЛ „Д-р Никола Василиев“ АД, МБАЛ – Иван Скендеров“ ЕООД, МБАЛ „Д-р Тота Венкова“ АД, МБАЛ „Христо Ботев“ АД, „МБАЛ – Шумен“ АД, „IV МБАЛ – София“ ЕАД, МБАЛНП „Свети Наум“ ЕАД.

Фиг. 3. Финансови резултати за 2017 г. на МБАЛ и СБАЛ

Графиката по-долу показва, че текущият финансов резултат за 2017 г. и на двете анализирани частни лечебни заведения - Аджибадем Сити Клиник МБАЛ Токуда“ ЕАД и МБАЛ „Доверие“ АД е загуба.

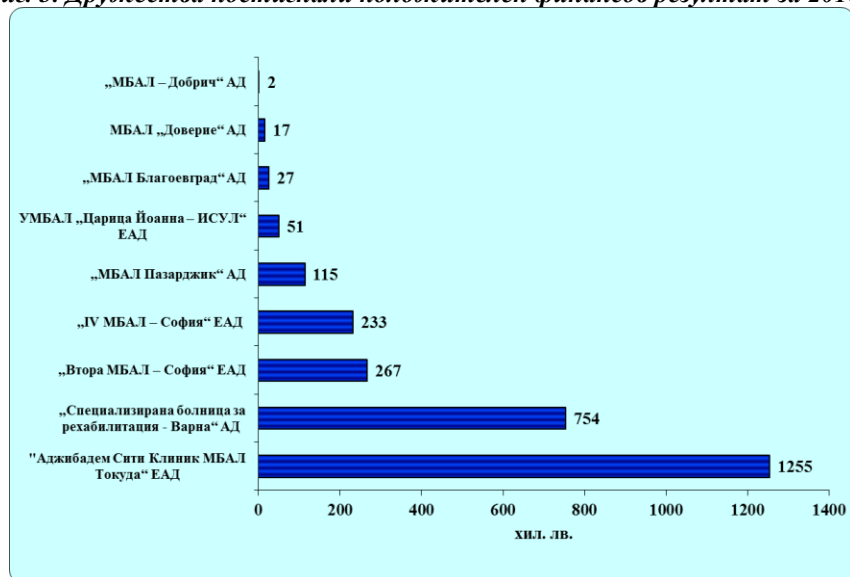
Фиг. 4. Финансови резултати на разглежданите частни лечебни заведения за 2017 г.

През 2018 г. 9 лечебни заведения са отчетели печалба. Това са УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ“ ЕАД, Аджибадем Сити Клиник МБАЛ Токуда“ ЕАД, „МБАЛ Благоевград“ АД, „Втора МБАЛ – София“ ЕАД, „МБАЛ – Добрич“ АД, МБАЛ „Доверие“ АД, „МБАЛ Пазарджик“ АД, „IV МБАЛ – София“ ЕАД и „СБР - Варна“ АД.

5 от дружествата подобряват финансовия си резултат, като отчетат печалба за 2018 г. при отчетена загуба за предходната година – това са: УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ“ ЕАД, „Аджибадем Сити Клиник Многопрофилна Болница За Активно Лечение Токуда“ ЕАД, „Втора МБАЛ – София“ ЕАД, МБАЛ „Доверие“ АД и „IV МБАЛ – София“ ЕАД.

Фиг. 5. Дружества постигнали положителен финансов резултат за 2018 г.

От анализа на показателите за обща ликвидност на лечебните заведения може да се обобщи, че за 2017 г. осем от разглежданите деветнадесет лечебни заведения разполагат с достатъчен размер оборотни средства да обслужват текущите си задължения. Това са: УМБАЛ „Каспела“ ЕООД, Аджибадем Сити Клиник Многопрофилна Болница за Активно Лечение Токуда“ ЕАД, „МБАЛ – Добрич“ АД, МБАЛ „Д-р Никола Василиев“ АД, „МБАЛ Пазарджик“ АД, МБАЛ „Д-р Тота Венкова“ АД, „Специализирана болница за рехабилитация - Варна“ АД и МБАЛНП „Свети Наум“ ЕАД. Същите лечебни заведения запазват тази тенденция и за 2018 г., като към тях се добавя и „Втора МБАЛ – София“ ЕАД. За УМБАЛ „Каспела“ ЕООД и МБАЛ „Д-р Никола Василиев“ АД липсва информация, въз основа на която да бъдат изчислени финансовите показатели за 2018 г.

Таблица 1. Обща ликвидност на МБАЛ и СБАЛ

Лечебни заведения	2014	2015	2016	2017	2018
„Аджибадем Сити Клиник Многопрофилна Болница За Активно Лечение Токуда“	1,10	1,23	1,32	1,17	1,21
„МБАЛ Благоевград“	0,29	0,33	0,53	0,57	0,72
„Втора МБАЛ – София“	0,68	0,68	0,69	0,82	1,09
„МБАЛ – Добрич“	1,87	2,21	2,31	2,40	2,83
МБАЛ „Доверие“	0,18	0,81	0,51	0,60	0,61
МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски“	0,27	0,26	0,34	0,35	–
МБАЛ „Д-р Никола Василиев“	2,07	1,73	1,55	1,27	–
„МБАЛ – Иван Скендеров“	0,40	0,37	0,35	0,35	–
„МБАЛ Пазарджик“	0,91	1,0	1,11	1,15	1,36
МБАЛ „Д-р Тота Венкова“	1,13	1,23	1,17	1,05	1,32
МБАЛ „Христо Ботев“	0,30	0,16	0,14	0,10	0,07
„МБАЛ – Шумен“	1,36	1,11	0,73	0,43	0,34
„IV МБАЛ – София“	1,31	1,20	0,73	0,68	0,93
„Специализирана болница за рехабилитация - Варна“	3,17	3,84	5,76	5,46	7,26
МБАЛНП „Свети Наум“	5,24	6,05	5,49	4,10	2,90

Анализът показва, че за 2017 г. по-голяма част – 74% от разглежданите болнични заведения не разполагат с достатъчно собствени средства да инвестират в нови дълготрайни активи (ДА). Изключение правят пет лечебни заведения: УМБАЛ „Каспела“ ЕООД, „Аджибадем Сити Клиник Многопрофилна Болница за

Активно Лечение Токуда“ ЕАД, „МБАЛ – Добрич“ АД, МБАЛ Пазарджик“ АД, и МБАЛНП “Свети Наум“ ЕАД. През 2018 г. три от лечебните заведения разполагат с достатъчно собствен ресурс да инвестират в нови ДА и това са: „Аджибадем Сити Клиник Многопрофилна Болница за Активно Лечение Токуда“ ЕАД, „МБАЛ – Добрич“ АД и „МБАЛ Пазарджик“ АД.

Таблица 2. Обща ликвидност на УМБАЛ

Лечебни заведения	2014	2015	2016	2017	2018
УМБАЛ „Алесандровска“	0,61	0,37	0,32	0,28	0,22
УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ“	0,75	0,68	0,71	0,72	0,76
УМБАЛ „Каспела“	9,68	11,48	11,88	8,30	–
„УМБАЛ - Пловдив“	0,41	0,41	0,37	0,30	–

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ефективното управление на лечебните заведения е сериозно предизвикателство, стоящо пред ръководството на всяка една болница. Изключително важно е мениджърите да могат да контролират финансовото състояние на институцията, която ръководят. Измерител на това състояние е съотношението между приходи и разходи на болницата (1).

Независимо от нарастването на бюджетните средства през последните години, лечебните заведения за болнична помощ изпитват сериозен недостиг на финансови ресурси, свързан както с нарастването на разходите им за основните продукти и услуги, така и с възможностите за финансова мотивация на работещите. Липсват достатъчно средства за капиталови разходи, които да осигурят възможност за своевременно поддържане и модернизирани на тяхната база. По-голямата част от болниците не разполагат с необходимите собствени средства да инвестират в нови дълготрайни активи.

С цел увеличение на приходите на болничните заведения е необходимо болничните мениджърски екипи през следващите няколко години да заложат на осъвременяване на апаратурата и технологиите за диагностика, лечение и рехабилитация с оглед приважване качеството на оказваната болнична помощ в съответствие с най-добрите медицински стандарти и диагностично-терапевтични алгоритми. Тovo би могло да се случи с насочени усилия от страна на ръководството за подобряване на финансовия резултат на лечебното заведение и наличие на свободен ресурс за инвестиции в ново оборудване и апаратура, подобряване на материално–техническата база и т.н (5, 6).

ЛИТЕРАТУРА

- Димитров, Гр. (2014), Организация и финансиране на здравната система, предизвикателства и решения, издателство на ВУЗФ, „Св. Григорий Богослов“, София.
- Добрилова, Павлинка, К. Стефанова, Цв. Джиганска (2017). Справедливостта при разпределението на здравни ресурси – етичен проблем за лицата в старческа възраст, сп. Здравна политика и мениджмънт, 1, с. 51-53.
- Златанова Т., Н. Попов (2019). Икономически анализ на университетска многопрофилна болница за активно лечение „СОФИЯМЕД“ ООД, сп. Здравна политика и мениджмънт, бр. 2, с. 300-303.
- Йончев, Цветан (2013). Икономически анализ на търговската фирма, Издателски комплекс УНСС, София.
- Лазарова, М. (2019). Контролът в здравеопазването като елемент на ефективния мениджмънт, дисертационен труд.
- Попов, Н., Ст. Великов, Т. Златанова, Р. Златанова-Великова, А. Воденичарова, Д. Йовчев, Е. Насева (2015). Информационни и комуникационни технологии в здравеопазването, ГорексПрес, С., 154 с.
- Семов Н., Н. Попов (2019). Икономически анализ на университетската многопрофилна болница за активно лечение „Свети Георги“ ЕАД, Сборник доклади от Втората научна конференция с международно участие „Здравето – предизвикателство пред професионалистите по здравни грижи“, гр. Враца, 29-30 ноември 2018 г., изд. МУ – София, Централна медицинска библиотека, ISBN 978-619-7491-04-3, с. 111-117.
- Dobrilova, Pavlinka (2019). Health education as factor in improving public health, International Scientific Publications: Educational Alternatives, Vol. 17, ISSN 1314-7277, www.sciencebg.net, с. 268-275.
- Dobrilova, P., G.T.Yankova, K.S.Stefanova (2017). Nursing and health policy, Science and world, International scientific journal, №11 (51), Vol. II, ISSN 2308-4804, Volgograd, 2017, с. 43-46.
- <http://www.brra.bg/>